

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

Factor Affecting to Community's Garbage Disposal According to Philosophy of Sufficiency Economy in ChiangYuen District, Mahasarakarm Province

ดร.วิชญาพัทธ์ ไชยสมบัติ¹

Dr. Witchayaphan Chaiyasombat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดของครัวเรือนในการจัดการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 392 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปและการวิเคราะห์เชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนอำเภอเชียงยืนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า (1) ปัญหาความขัดแย้งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่รอบศูนย์กำจัดขยะ (2) บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และการบังคับใช้ข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม (3) ขาดการติดตาม ประเมินผลจากส่วนกลางหลังจากมีการถ่ายโอนอำนาจให้องค์กรปกครองท้องถิ่น (4) รายรับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมของท้องถิ่นไม่เพียงพอกับรายจ่ายค่าธรรมเนียมในการส่งขยะมูลฝอยกำจัดที่ศูนย์กำจัดขยะ (5) การกำหนดนโยบายของท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงตามวาระของผู้บริหารท้องถิ่น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญา

¹ นักวิชาการอิสระ โรงพยาบาลประจำอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

Corresponding : e-mail : Chaisombut@outlook.com

เศรษฐกิจพอเพียง (2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (4) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาคเอกชน และ (5) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน

คำสำคัญ : การกำจัดขยะ, เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The research aimed to study the factors which affected an application of the philosophy of sufficiency economy in the garbage disposal of the communities in Chiangyuen district of Maharsarakarm province. The work was a quantitative one. The samples were 392 households. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed by a descriptive method. Statistics used in the research were frequency, mean, standard deviation, and co-relation coefficient. The research found that;

1. Solid Waste Management Problem in Chiang Yuen Community, Maha Sarakham Province found that; (1) conflicts affect people in around waste disposal area center, (2) staff lack knowledge about laws, regulations and enforcement of relevant provisions in waste management and the environment, (3) Lack of follow-up evaluation after transfer of power to local government (4)) local fee collection is not enough to cover expenses, (5) local policy making changes according to agenda of local administrators.

2. There were five factors which affected an application of philosophy of sufficiency economy in the waste disposal of the communities in Chiangyuen were; (1) knowledge of the philosophy of sufficiency economy, (2) participation, (3) support from a state sector, (4) support from the private sector, and (5) support from the community leaders.

Keywords : Waste Disposal, Sufficiency Economy

บทนำ

การพัฒนาของประเทศไทยที่ผ่านมามุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจเป็นประเด็นหลัก ให้ความสำคัญกับการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมของชาติ (Gross nation product) การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้น นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วิธีการผลิต สังคม ชุมชนเปลี่ยนไปจากการพึ่งพาวัตถุดิบจากธรรมชาติที่มีกระบวนการผลิตสั้น ปัจจัยนำออก ผลกระทบต่อ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมน้อย มาเป็นการบริโภคอุปโภคนิยมที่อาศัยผลิตภัณฑ์ที่มีการผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งก่อให้เกิดปัจจัยนำออกส่งผลกระทบต่อตั้งแต่กระบวนการแรก คือ การแสวงหาทรัพยากรเพื่อนำมาใช้งาน การผลิตหรือแปรรูป การขนส่งผลิตภัณฑ์สู่ผู้ใช้ การใช้งานและหลังการใช้งาน ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาเพียงหนึ่งชิ้น สามารถสร้างขยะมูลฝอย สร้างผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย ยิ่งพฤติกรรมกรอุปโภค บริโภคเปลี่ยนแปลงซับซ้อนมากเท่าใด ย่อมทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นแบบ “สะสมทวีคูณ” ปัญหาขยะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของชุมชนเมืองทั่วโลก เมื่อประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการในการบริโภคเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่เหลือจากการบริโภคก็คือขยะ หากไม่มีการกำจัดอย่างถูกต้องและเหมาะสมก็จะทำให้เกิดปัญหา เช่น ปัญหามลพิษ ปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหาสุขอนามัย เป็นต้น (จุฑาทิพ คล้ายทับทิม. 2553 : 41)

จากรายงานสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายงานไว้ว่า ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลก และปัจจัยภายในประเทศทั้งเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มขึ้นของประชากร การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งการเจริญเติบโตและการแข่งขันทางการค้าและการลงทุน ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเกินศักยภาพในการรองรับของระบบนิเวศนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 137) สถานการณ์มลพิษและสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ เช่น มลพิษทางอากาศ น้ำและขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเสื่อมโทรมและรุนแรงเพิ่มขึ้นจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของชุมชน และพฤติกรรมกรบริโภคที่ฟุ่มเฟือย (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555 : 139) การสำรวจสถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศในปี 2553 ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนมีจำนวน 15.2 ล้านตัน แต่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพียงร้อยละ 38 และมีอัตราการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เพียงร้อยละ 26 (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 140)

นโยบายของรัฐบาลในด้านการจัดการขยะมูลฝอย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้ประกาศให้ “ขยะเป็นวาระแห่งชาติ” และได้แถลงนโยบาย โดยให้ความสำคัญในการเร่งรัดแก้ไข

ปัญหาการจัดการขยะเป็นลำดับแรก ส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด เร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะในพื้นที่วิกฤติ พื้นที่ใดที่สามารถจัดการขยะมูลฝอยโดยการแปรรูปเป็นพลังงานก็จะสนับสนุนให้ดำเนินการ ส่วนขยะอุตสาหกรรมนั้น กำหนดให้ทั้งในบ่อขยะอุตสาหกรรมที่สร้างขึ้นอย่างถูกต้องตามมาตรฐาน สำหรับขยะของเสียอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์ และขยะติดเชื้อจะพัฒนาระบบกำกับติดตามตรวจสอบและเผารั่วังไม่ให้มีการลักลอบทิ้งรวมทั้งจัดการสารเคมี ให้ความสำคัญในการจัดการอย่างครบวงจร และใช้มาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. 2557 : 17) จากปัญหาที่กล่าวมาได้มีการจัดลำดับจังหวัดที่มีปัญหาวิกฤติด้านการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย โดยพิจารณาจากปริมาณขยะมูลฝอยที่ไม่ได้รับการบริการเก็บขน และขยะที่ถูกนำไปกำจัดแบบไม่ถูกต้อง พบว่าจังหวัดที่มีภาวะวิกฤติปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย 10 อันดับแรก ได้แก่ สงขลา สมุทรปราการ กาญจนบุรี นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ราชบุรี เพชรบุรี แพร่ ปราจีนบุรี และพระนครศรีอยุธยา ซึ่งจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในอันดับที่ 27 ของประเทศไทย (กรมควบคุมมลพิษ. 2556 : 2-5)

ปี 2557 สถานการณ์ขยะมูลฝอยในภาพรวมของจังหวัดมหาสารคาม พบว่า อัตราการผลิตและปริมาณขยะมูลฝอย จังหวัดมหาสารคามมีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้น ประมาณ 690 ตันต่อวัน แบ่งเป็นขยะมูลฝอยที่เกิดจากเทศบาล จำนวน 224 ตันต่อวัน และเป็นขยะมูลฝอยที่เกิดในเขต อบต. จำนวน 736 ตันต่อวัน มีอัตราการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ 179 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 18.6 จังหวัดมหาสารคาม มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักวิชาการ โดยเป็นการฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary landfill) จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ระบบกำจัดขยะมูลฝอยเทศบาล ตำบลเชียงยืน ให้บริการกำจัดขยะมูลฝอยจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนบริเวณใกล้เคียง มีปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดอย่างถูกหลักวิชาการ 62 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 6.46 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ส่วนปริมาณขยะมูลฝอย จำนวน 268 ตันต่อวัน ถูกกำจัดในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบไม่ถูกหลักวิชาการ จำนวน 37 แห่ง กระจายทั่วไปในพื้นที่ทั้ง 13อำเภอของจังหวัด ซึ่งก่อให้เกิดขยะมูลฝอยสะสมปริมาณ 66,562 ตัน และขยะมูลฝอย จำนวน 451 ตันต่อวัน ยังไม่ได้รับการจัดการ (แผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2558-2562 : 11-14) ในส่วนของอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม มีอัตราการผลิตและปริมาณขยะมูลฝอย 75.80 ตันต่อวัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมกำจัด 49.30 ตันต่อวัน ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้าง 26.50 ตันต่อวัน ซึ่งมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักวิชาการ โดยเป็นการฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary landfill) ได้แก่ ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมเทศบาลตำบลเชียงยืน เนื้อที่ 60 ไร่ เป็นที่ตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยระดับเล็ก เพื่อรองรับปริมาณขยะมูลฝอยรวม 3.5 ตันต่อวัน จากหน่วยงานภาครัฐและ

เอกชนในพื้นที่อำเภอเชียงยืน และอำเภอชื่นชม และ อบต.ในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์บางแห่ง (แผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2558-2562 : 11-14) ในการวิเคราะห์องค์ประกอบของขยะที่สถานที่เทกองขยะเทศบาลตำบลเชียงยืน พบว่า ขยะอินทรีย์คิดเป็นร้อยละ 60 ขยะทั่วไปร้อยละคิดเป็น 14.9 และขยะอันตรายคิดเป็นร้อยละ 0.10 (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอเชียงยืน. 2558)

แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงปรากฏอยู่ในการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ซึ่งถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ทั้งการผลิตและการบริโภคต้องประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย มีเหตุมีผล มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีเพื่อให้มีความเข้มแข็ง ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ สามารถวิเคราะห์ผลกระทบและเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างรอบด้าน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีสำนึกในคุณธรรม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญาเพื่อให้สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2548 : 9)

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ศูนย์กำจัดขยะรวมเทศบาลตำบลเชียงยืน จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาปัจจุบัน พบว่า สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ได้แก่ 1) ปริมาณขยะมูลฝอยของชุมชนมีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางยังไม่มีประสิทธิภาพ 2) ความสม่ำเสมอและความถี่ในการเก็บขนขยะมีขยะหล่นเรี่ยราดขณะรถเก็บขนวิ่งอยู่บนถนน มีน้ำเสียจากรถเก็บขนขยะและพื้นที่ร่อยต่อไม่มีการเก็บขน 3) การจัดการขยะของหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ไม่มีเอกภาพและเป็นระบบ 4) ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นที่ส่งกำจัดที่ศูนย์กำจัดขยะ เป็นลักษณะเทกองไว้ก่อนไม่ได้ฝังกลบตามหลักสุขาภิบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลกระทบต่อประชาชนและสภาพแวดล้อม และเกิดปัญหาการร้องเรียนของประชาชนในพื้นที่รอบศูนย์กำจัดขยะ 5) ขาดการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนในการบูรณาการความร่วมมือในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม 6) ขาดการติดตาม ประเมินผลจากส่วนกลางหลังจากมีการถ่ายโอนอำนาจให้ส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดการด้านขยะสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เพื่อสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอย 7) การจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะ ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งสูงกว่ารายได้จากค่าธรรมเนียม 8) อำนาจการบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการจัดการขยะมูลฝอย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถนำมาใช้ได้และ เกิดผลในแง่ปฏิบัติ 9) หลุมฝังกลบไม่สามารถดำเนินการฝังกลบได้ตามหลักสุขาภิบาล และมีอายุการใช้งานน้อยกว่าที่ออกแบบไว้

เนื่องจากปริมาณขยะมากเกินกว่าที่ระบบจะรองรับได้ จากปัญหาที่ไม่มีระบบการคัดแยกและนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ใหม่ เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ต้องนำมากำจัดขั้นสุดท้ายที่ศูนย์กำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลเทศบาลตำบลเชียงยืน (สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนและผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย, มกราคม -กุมภาพันธ์ 2559)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวเมื่อนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์สภาพปัญหาในระดับพื้นที่ พบว่า 1) ประชาชนไม่เข้าใจถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างแท้จริง รู้บ้างแต่ไม่นำไปใช้และปรับใช้ไม่เป็น 2) การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนในการก่อให้เกิดการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน มีเพียงชุมชนบางแห่งเท่านั้น ขาดความต่อเนื่องและยั่งยืนในการดำเนินกิจกรรมในชุมชน 3) ขาดผู้นำชุมชนที่มีความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ที่จะน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ส่วนมากผู้นำยุคใหม่เน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้แก้ปัญหามากกว่า 4) กระแสความนิยมและวัฒนธรรมประเพณี ในยุคโลกาภิวัตน์ไม่เอื้ออำนวยเป็นแรงกระตุ้นให้ประชาชนกลับมาดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) เครือข่ายในชุมชนไม่เข้มแข็ง ขาดองค์กรหลักในการประสานงานในชุมชน (การประชุมผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานด้านจัดการขยะ เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานตามวาระจังหวัดมหาสารคาม วาระที่ 3 วันที่ 9 มิถุนายน 2558) จากความสำคัญของปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันและอนาคต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเชียงยืนจังหวัดมหาสารคาม” โดยผลการวิจัยจะได้นำไปเป็นแนวทางในการจัดการกับสภาพปัญหาขยะมูลฝอยในปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ประชากร ได้แก่ คริวเรือนในเขตอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 18,333 คริวเรือนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดของคริวเรือนในการจัดการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 392 คริวเรือนในพื้นที่อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane. 1973 : 727) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ทำการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ภาษา สถิติและการประเมินผลโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ความครบถ้วนของข้อมูล และประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา บรรยายลักษณะของประชากรที่ศึกษา เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ในปัจจุบัน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถิติวิเคราะห์วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคามในปัจจุบันพบว่า มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการเพิ่มขึ้นของประชากรและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ จึงส่งผลให้ระบบกำจัดขยะต้องรองรับปริมาณขยะมูลฝอยที่มากเกินความสามารถที่ระบบจะรองรับได้ อันเนื่องมาจาก ปัญหาหลัก คือ ประชาชนมีการบริโภคมากขึ้นพฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนไป สิ่งที่เหลือทิ้งจากการบริโภคคือขยะ ซึ่งไม่คัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังรองรับขยะ นอกจากนี้ยังมีปัญหาภาชนะรองรับมูลฝอยไม่เพียงพอให้บริการปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น ทำให้การจัดเก็บไม่ทันบางวัน/บางเส้นทาง ทำให้มีขยะมูลฝอยตกค้างจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนได้ร้อยละ 94.597.596.596.2 และ 95.7 ($R^2 = 0.9450.975 \quad 0.965 \quad 0.962$ และ 0.957) แบ่งตามผลด้านการ

เรียนรู้ของชุมชน การจัดการแบบมีส่วนร่วม ชุมชนเข้มแข็ง ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.1 ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ตัวแปรตาม คือปัจจัยต่างๆ (S.E.est) พบว่ามีค่า 0.199 0.134 0.157 0.161 และ 0.162 แบ่งตามผลดำเนินการเรียนรู้ของชุมชน การจัดการแบบมีส่วนร่วม ชุมชนเข้มแข็ง ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาที่ยั่งยืนตามลำดับ หมายความว่าปัจจัยต่างๆ มีความคลาดเคลื่อนจากรูปแบบน้อยกว่าร้อยละ 0.2 แสดงถึงความสามารถในการพยากรณ์ของรูปแบบที่ดีในทางสถิติ

3.2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) เพื่อทดสอบว่าจะสามารถใช้ตัวแปรอิสระพบว่า การพยากรณ์ของสมการมีค่านัยยะสำคัญน้อยกว่า.01 ในผลด้านสัมฤทธิ์ผลต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนฯ ดังนั้นจึงหมายความว่าตัวแปรอิสระต่างๆ สามารถพยากรณ์ตัวแปรตามได้อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ

3.3 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) ของตัวแปรแต่ละตัวในรูปแบบคะแนนมาตรฐานสำหรับสร้างสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน ค่า β สามารถบอกได้ว่าตัวแปรอิสระตัวใดมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากหรือน้อยกว่ากัน ถ้า Beta ของตัวแปรอิสระใดมีค่ามากกว่า (โดยไม่คิดเครื่องหมาย) แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวนั้นมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมาก ซึ่งผลการวิจัย พบว่าโดยภาพรวมแล้วปัจจัยด้านการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนมีอิทธิพลมากที่สุด 2 ด้าน คือความสามารถในการพึ่งพาตนเอง (0.725) และการพัฒนาที่ยั่งยืน (0.570) โดยรองลงมาเป็นปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลมากที่สุดใน 2 ด้านเช่นกัน คือการจัดการแบบมีส่วนร่วม (0.386) และชุมชนเข้มแข็ง (0.345) และท้ายที่สุดคือปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของชุมชน (0.505)

3.4 ค่านัยยะสำคัญเป็นค่าสถิติแสดงความน่าจะเป็นของการทดสอบ ถ้าค่านัยยะสำคัญ มีค่าน้อยหรือเท่ากับระดับนัยสำคัญที่.01 แสดงว่า สามารถนำไปใช้ในสมการได้ ซึ่งจากผลการวิจัยตัวแปรปัจจัยที่มีค่านัยยะสำคัญน้อยกว่า.01 และสามารถนำไปใช้อธิบายในสมการความสัมพันธ์เชิงเส้นได้ทั้งสิ้น

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคามในปัจจุบันพบว่า มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการเพิ่มขึ้นของประชากรและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ จึงส่งผลให้ระบบกำจัดขยะต้องรองรับปริมาณขยะมูลฝอยที่มากเกินไปจนความสามารถที่ระบบจะรองรับได้ อันเนื่องมาจาก ปัญหาหลัก คือ ประชาชนมีการบริโภคมากขึ้นพฤติกรรมบริโภคเปลี่ยนไป สิ่งที่เหลือทิ้งจากการบริโภคก็คือขยะ ซึ่งไม่คัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังรองรับขยะ ขยะมูลฝอยของชุมชน

ส่วนใหญ่เป็นขยะอินทรีย์ เช่น เศษเนื้อ เศษผัก เศษอาหารไม่มีการคัดแยกขยะจากครัวเรือน หรือ จุดกำเนิด ก่อนทิ้งลงภาชนะรองรับ และประชาชนบางกลุ่มทิ้งขยะข้างถนน ความไม่เหมาะสมในประเภทและขนาด ไม่มีฝาปิด ถึงขยะไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ นอกจากนี้ยังมีปัญหาภาชนะรองรับมูลฝอยไม่เพียงพอให้บริการปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น ทำให้การจัดเก็บไม่ทันบางวัน/บางเส้นทาง ทำให้มีขยะมูลฝอยตกค้างจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร สอดคล้องกับกรมควบคุมมลพิษ (2556 : 2-4) กล่าวไว้ว่า ปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทยมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยทุกปี ตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการอุปโภคบริโภคของประชาชน

ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่า วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยเองของชุมชนในส่วนของขยะรีไซเคิล ประชาชนก็จะนำไปขายหรือนำกลับมาใช้ในบางส่วน ในส่วนเป็นขยะแห้งก็จะเผากลางแจ้ง ขุดหลุมแล้วฝัง หรือนำไปทิ้งที่ว่างนอกบ้านและทิ้งในบริเวณบ้านให้ย่อยสลายไปเอง หรือนำขยะบางประเภทไปทำปุ๋ยหมักหรือทิ้งในทุ่งนาให้เป็นปุ๋ย เช่น เศษใบไม้ เศษหญ้า ฟางข้าว ถ้าเป็นเศษวัสดุจากการก่อสร้างจะนำไปถมพื้นที่ว่าง หากเป็นขยะที่เป็นซากผลิตภัณฑ์ที่รีไซเคิลได้ เช่น ยางรถยนต์ขยะรีไซเคิลก็จะนำไปขายให้คนซื้อของเก่า สอดคล้องกับกรมควบคุมมลพิษ (2556 : 2-4) กล่าวไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ได้บริการเก็บขนขยะมูลฝอย ประชาชนต้องดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือนเอง หรือแอบนำขยะมูลฝอยไปลักลอบทิ้งในพื้นที่สาธารณะหรือตามข้างทาง ซึ่งการกำจัดโดยการเผาในครัวเรือนอาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมได้ สอดคล้องกับ Beede and Bloom (1995 : 10) กล่าวไว้ว่า การจัดการขยะมูลฝอย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมและขนส่ง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเอาขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด เพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและสภาพแวดล้อม 2) กระบวนการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยด้วยวิธีการต่างๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์ในรูปแบบของการนำกลับมาใช้ใหม่ การทำปุ๋ย การนำมาผลิตพลังงานหรือกระแสไฟฟ้า และ 3) การกำจัด ส่วนที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับ USEPA (1989 : 17) ได้กล่าวถึง จัดการขยะมูลฝอยแบบบูรณาการ ได้แก่ 1) การลดปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด 2) การนำกลับมาใช้ประโยชน์ 3) การกำจัดด้วยวิธีการเผา และ 4) การฝังกลบ เป็นการผสมผสานกระบวนการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย

การกำจัดที่ศูนย์กำจัดขยะรวมเทศบาลตำบลเชียงยืน ขยะที่ส่งมากำจัดจากหน่วยงานอื่น จะถูกเทกองไว้ก่อน เพื่อรอการฝังกลบตามหลักสุขาภิบาล หน่วยงานของศูนย์กำจัดขยะก็เปิดให้ประชาชนเข้าไปคัดแยกขยะรีไซเคิล หรือสิ่งของเหลือใช้ที่สามารถนำไปใช้ใหม่ได้ ในส่วนขยะมูลฝอยที่เหลือจากการคัด

แยก ก็จะสามารถนำไปฝังกลบ ในส่วนของขยะอินทรีย์ที่ถูกนำมาทิ้งจำนวนมากก็ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยทำปุ๋ยหมักในโรงหมักปุ๋ยได้ เนื่องจากไม่ได้คัดแยกขยะ โรงหมักปุ๋ยที่สร้างขึ้นมาจึงไม่ได้ใช้งานตามวัตถุประสงค์ และไม่มีการจัดการขยะอันตรายแยกจากขยะทั่วไป สอดคล้องกับ กรมควบคุมมลพิษ (2544 : 77) ระบบกำจัดขยะมูลฝอย สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่ควรมีการจัดการให้เกิดการทำลายน้อยที่สุด ระบบการกำจัดควรเลือกแบบผสมผสานหลายระบบในพื้นที่เดียวกัน เช่น การทำปุ๋ยหมัก การฝังกลบ และสอดคล้องกับ กรมควบคุมมลพิษ (2552 : 16-17) ได้กล่าวถึง เทคโนโลยีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลัก ได้แก่ 1) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล 2) การเผาในเตาเผา ใช้ความร้อนเพื่อทำลายหรือเปลี่ยนสภาพขยะมูลฝอยที่อยู่ในรูปของแข็งให้กลายเป็นก๊าซ และ 3) การหมักทำปุ๋ย เป็นการทำลายขยะมูลฝอยประเภทสารอินทรีย์ และกล่าวถึง วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ใช้กันมากที่สุดในประเทศไทย คือ การกำจัดขยะมูลฝอยโดยการฝังกลบ กรมควบคุมมลพิษได้จำแนกวิธีฝังกลบออกเป็น 4 แบบ คือ 1) การเทกอง 2) การเทกองที่มีการควบคุม 3) การฝังกลบขยะมูลฝอยตามหลักทางวิศวกรรมและ 4) การฝังกลบขยะมูลฝอยตามหลักสุขาภิบาล

นอกจากนี้ปัญหาที่พบในพื้นที่เกษตรกรรมรอบๆ คือ ขยะมูลฝอยที่เหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภคของมนุษย์ที่ทิ้งถูกเทกองไว้ไม่ได้รับการฝังกลบทุกวัน จะมีเศษกระดาษ พลาสติก เศษขยะปลิว กลิ่นเน่าเหม็นจากกองขยะ และมีแมลงวัน สัตว์นำโรคจำนวนมาก ในช่วงฤดูฝน น้ำชะมูลจากศูนย์รองรับขยะมูลฝอยจะไหลลงสู่พื้นที่การเกษตรกรรมของชาวบ้าน และส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ผลผลิตนาข้าวไม่สามารถเก็บเกี่ยวได้ สอดคล้องกับหล้า ชุมพร (2549 : 40) กล่าวไว้ว่า สถานการณ์และปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย แท้จริงแล้วปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่เกิดจากความผิดพลาดในการจัดการทรัพยากรจนเกิดเศษเหลือจากกระบวนการผลิตและการบริโภค สอดคล้องกับ กรมควบคุมมลพิษ (2556 : 2-4) กล่าวไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บริการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน บางแห่งก็นำไปกำจัดในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการอย่างไม่ถูกหลักวิชาการ โดยการเผากลางแจ้ง กองทิ้งในบ่อดินเก่าหรือพื้นที่รกร้าง ไม่ได้รับการควบคุมและดูแลที่ดี ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อมโดยรอบ รวมทั้งประชาชนที่อยู่อาศัยใกล้เคียงสถานที่รอบศูนย์กำจัดขยะ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่

2.1 ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชนหรือรัฐในการปฏิบัติตนทุกระดับบนทางสายกลาง ประกอบด้วย เงื่อนไขความรู้ ความรอบรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ท้ออย่างลึกซึ้งและที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน และมีความรอบคอบในการนำความรู้มาใช้

ประกอบกรวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ มีความตระหนักในคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต สู้เป้าหมายได้อย่างถูกต้องเที่ยงตรง ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การตัดสินใจจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล รอบคอบ และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเพื่อเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น สอดคล้องกับสุเมธ ตันติเวชกุล (2542 : 62) กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อเลี้ยงสังคมโดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะพึ่งพาปัจจัยต่างๆที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549 : 99-100) กล่าวไว้ว่า สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศในภาพรวมยังมีสภาพเสื่อมโทรม ส่งผลต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิต ขาดกลไกการจัดการที่ดีทั้งการควบคุมในกระบวนการผลิต การกักเก็บ การขนส่งและการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ จิตารัตน์ ศรีขาว (2557 : 41) กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดำรงชีวิตอยู่อย่างพอดี แล้วขยับขยายให้มากยิ่งขึ้นไปอีก โดยต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตัวเองและผู้อื่น ซึ่งสามารถนำมาปฏิบัติได้กับทุกระดับชั้น โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ภายใต้ง่อนไขพื้นฐาน ความรู้คู่คุณธรรม

2.2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหาของชุมชนจะประสบผลสำเร็จได้นั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการทั้งร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดแนวทางพัฒนา เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหา มีส่วนร่วม ในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และสุดท้ายให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับ วิรัช พิกาวรรณ (2530 : 61-63) กล่าวไว้ว่า กระบวนการในการมีส่วนร่วมใน การพัฒนาชนบท มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาชุมชน การค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน 2) การวางแผนเพื่อแก้ปัญหา โดยมีการรวมกลุ่มกันอภิปราย 3) การลงมือปฏิบัติตามแผน 4) การประเมินผลงานโดยชาวบ้านและนักพัฒนาจะร่วมกัน สอดคล้องกับ Cohen and Uphoff (1977 : 7 - 9) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ 1) มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าทำอะไร และทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ตัดสินใจในการให้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ 3) มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนา และ 4) มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

2.3 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาครัฐที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน ในส่วนของภาครัฐซึ่งผู้กำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาประเทศ ต้องกำหนดเป็นนโยบายระดับชาติ เป็นวาระสำคัญแห่งชาติ ในการแก้ไขปัญหาขยะ กำหนดเป็นแผนงาน/โครงการสู่แนวทางปฏิบัติตั้งแต่ระดับชาติ ท้องถิ่น ชุมชน จนถึงระดับครอบครัว ให้มีส่วนร่วม สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549 : 101) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอย โดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการสร้างแรงจูงใจเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย เช่น การเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมการปล่อยมลพิษหรือใช้สินค้าที่ก่อมลพิษสูง แรงจูงใจการลงทุนก่อสร้างระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรและออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับเกรียงไกร กระจ่างยุทธ (2555 : 236-237) ได้ศึกษาวิจัย ความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อการบริหารเครือข่ายวิสาหกิจภาคการเกษตรของไทย พบว่า ทั้งโครงการดำเนินงาน โดยได้รับคำปรึกษาจากหน่วยงานที่สำคัญ ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ในการนำแผนงานและโครงการต่างๆ ไปสู่การปฏิบัติจะมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งจะประสบความสำเร็จเมื่อทุกฝ่ายช่วยกันผลักดันดำเนินงานให้เกิดการพัฒนา เพื่อจะบรรลุตามแผนและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สอดคล้องกับภัทร พลอยแหวน (2553 : 372-373) ได้ศึกษาวิจัย กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน พบว่า ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จภายนอกชุมชน ประกอบด้วยเครือข่ายความร่วมมือ สร้างพลังความร่วมมือขับเคลื่อนไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคม และ การสนับสนุนจากภาครัฐ

2.4 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาคเอกชน ความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของภาคเอกชนจะช่วย เป็นกลไก/เครื่องมือในการสร้างระบบการพัฒนาหมู่บ้านชุมชน ให้สนับสนุนอุปกรณ์และงบประมาณ บุคลากร เทคโนโลยีในการพัฒนาชุมชน แหล่งรับซื้อสินค้าของชุมชน การประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกกลุ่มตลอดจนสังคมชุมชนอื่นๆ สอดคล้องกับกรมควบคุมมลพิษ (2552 : 18) กล่าวไว้ว่า นโยบายการรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีปริมาณขยะมูลฝอยไม่มากมาใช้ระบบกำจัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ทำให้โครงการมีขนาดที่เหมาะสมกับการลงทุนและเป็นการส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการลงทุนก่อสร้างและบริหารจัดการระบบและกำหนดให้รัฐสนับสนุนงบประมาณเฉพาะค่าเดินระบบที่ต้องจ่ายให้กับเอกชนในรูปแบบของงบถดถอย สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554 : 101) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอย โดยสนับสนุน ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมลงทุนในการดำเนินงาน สอดคล้องกับ อีราวัฒน์ ชมระกา และคณะ (2551 : 146) ได้ศึกษาวิจัย รูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน

จังหวัดอุดรดิตต์ โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์และองค์กรท้องถิ่น พบว่า การสนับสนุนทางภาครัฐและเอกชน ส่วนมากจะมีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยให้การสนับสนุนในด้านเงินทุน ด้านการบริหารจัดการ

2.5 การสนับสนุนจากผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนจะต้องเป็นผู้ริเริ่มในการเปลี่ยนแปลงชุมชน จะต้องเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อถ่ายทอดให้ประชาชนในชุมชนทราบและต้องเรียนรู้ไปพร้อมกัน ผู้นำชุมชนจะต้องบริหารจัดการชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต รวมถึงเรื่องการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน สอดคล้องกับเสาวลักษณ์ นิกรพิทยา (2550 : 513) กล่าวถึงผู้นำว่าเป็นบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งหรือได้รับการยกย่องขึ้นจากกลุ่ม เพื่อให้เป็นหัวหน้าในการตัดสินใจ โดยมีอิทธิพลและความสามารถในการจูงใจคน เพื่อประโยชน์ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ Bennis and Nanus (1985 : 215) กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม นำกลุ่มให้พ้นจากสภาพปัญหา ขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และนำกลุ่มให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายของสังคมที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล สอดคล้องกับ Sullivan and Decker (2005 : 7) กล่าวถึงผู้นำว่า เป็นผู้ที่มีทักษะ มีอิทธิพลทำให้ผู้อื่นประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีความสำคัญในการประสานงานระหว่างสมาชิกในองค์กร สนับสนุนการทำงานเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและคุณภาพ สอดคล้องกับ Daft (2008 : 4-5) กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำและผู้ตามที่มีความตั้งใจต่อการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ สะท้อนจุดมุ่งหมายที่มีร่วมกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีค่าสหสัมพันธ์กับการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ตัวแปรอิสระที่มี Multicollinearity กับบางตัวแปรอิสระ ซึ่งตัวแปรอิสระเหล่านั้นมีความขึ้นต่อกันสูงมากและจะทำให้การพิจารณาทางสถิติไม่ถูกต้องได้ ดังนั้น จะต้องพิจารณาตัดตัวแปรที่มีความคล้ายคลึงกันออก เพื่อลดปัญหา Multicollinearity เช่น กระแสนิยมต่อการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความขึ้นต่อกันกับการเป็นสมาชิกกลุ่มที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสูงมาก มีค่าสหสัมพันธ์.962 ที่นัยยะสำคัญ =.01 และยังมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างกันมากกว่าค่าสหสัมพันธ์ของการเป็นสมาชิกกลุ่มที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับตัวแปรตาม (.940 ที่นัยยะสำคัญ =.01) ทำให้ถูกตัดออก แต่เมื่อพิจารณาแล้วมีความสำคัญที่จะทำให้การจัดการกับปัญหา

การจัดการขยะมูลฝอยให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้ ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยภาคีเครือข่ายของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2556). *สรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ.2556*. กรุงเทพฯ : กรมควบคุมมลพิษ,
- กรมควบคุมมลพิษ. (2544). *เกณฑ์มาตรฐาน และแนวทางการจัดการขยะชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม,
- กรมควบคุมมลพิษ. (2552). *ข้อเสนอแนวทางการสนับสนุนงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน*. กรุงเทพมหานคร,
- เกรียงไกร กระจ่างยุทธ. (2555). *ความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อการบริหารเครือข่ายวิสาหกิจภาคการเกษตรของไทย*. วิทยานิพนธ์นิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐศาสตรศาสตร) มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2548). *ประมวลคำในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชตั้งแต่พุทธศักราช 2453-2546 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : ส่วนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,
- คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557*
- จุฑาทิพ คล้ายทับทิม. (2553). *การเมืองเรื่องสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ติตารัตน์ ศรีขาว. (2557). *รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากฎมภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,
- ภัทร์ พลอยแหวน. (2553). *การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน การวิเคราะห์เชิงพหุศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา ภาคศึกษานโยบายการจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- วิรัช พิภาวรรณ. (2530). *ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชน ข้าราชการและผู้นำรัฐบาล*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนและผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย,
(มกราคม – กุมภาพันธ์ 2559)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559). กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550 - 2554). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555 - 2559). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม. (2558). แผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2558
-2562. มหาสารคาม : สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม.

สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม. (2558). เอกสารประกอบการประชุมผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานด้านจัดการขยะ (เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานตามวาระ
จังหวัดมหาสารคาม วาระที่ 3 วันที่ 9 มิถุนายน 2558),

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. (2557). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี. [Online] <http://www.most.go.th/main/index.php/about-us/policy-most/2558/3947.html> [26 พฤษภาคม 2558]

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอเขียงยืน. (2558). สรุปข้อมูลแบบรายงานการจัดการขยะ
มูลฝอย, สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอเขียงยืน.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2542). การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. การ
ประชาสัมพันธ์. 20 (1) : 5-8 ; มกราคม-กุมภาพันธ์, 2542.

เสาวลักษณ์ นิกิตพิทยา. (2550). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราช
ภัฏมหาสารคาม

หล้า ชุมพร. (2549). ขยะ. กรุงเทพฯ : นิตยสารพอเพียง ปีที่ 2 ฉบับที่ 11 เดือนกันยายน,

อิราวัฒน์ ชมระกา,ปิยวรรณ ปาลาศ และคณะ. (2551). รูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาด
ผลิตภัณฑ์ ชุมชน จังหวัดอุดรดิษฐ์ โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์และ
องค์กรท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์,

- Beede N.D. and Bloom E.D. (1995). *Economics of the Generation and Management of Municipal Solid Waste*. Massachusetts : National Bureau of Economic Research,
- Bennis, W. G. and Burt Nanus. (1985). *Leaders : The Strategies for Taking Change*. New York : Harper and Row,
- Cohen, J.M. and N.T. Uphoff. (1977). *Rural Development Participation : concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Rural Development Committee Center for international Studies, Cornell University,
- Daft, R.L. (2008). *The leadership experience*. 4th ed.. Mason, OH : Thomson South-Western, 2008.
- Sullivan, E. J. and P. J. Decker. (2005). *Effective Leadership and Management in Nursing*. 6th ed. Upper Saddle River, NJ : Prentice-Hall,
- US.EPA. (1989). "Human Health Evaluation Manual Part A Baseline Risk Assessment", in *Risk. Assessment Guidance for Superfund*. Volume 1. Resha, K. ed. USA.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Third edition. New York : Harper and. Row Publication.

